

JUBILEUM-CONGRES

REDE VAN DR. CH. F. L. NORD,

ter gelegenheid van de Opening van het Jubileumcongres 1954,
uitgesproken op 9 Juni 1954

Excellentie,

Dames en Heren,

Wanneer ik U hier allen bij de aanvang van deze bijeenkomst namens de drie jubilerende Verenigingen — het welkom toeroep — gaat in de eerste plaats onze dank uit naar H.M. de Koningin, die tot onze grote vreugde zich wel bereid verklaard heeft de Beschermvrouwe van dit Congres te willen zijn.

Wij allen stellen dit bewijs van Hare Hoge Belangstelling op de grootste prijs en wij hebben de Secretaris verzocht uit Uw aller naam het volgende telegram aan Hare Majesteit te zenden:

„Het Tandheelkundig Congres 1954 in het Kurhaus te Scheveningen in Openingszitting bijeen, brengt Zijne Hoge Beschermvrouwe zijn ererbiedige hulde, met de betuiging van zijn warme gevoelens van aanhankelijkheid aan Uwe Majesteit en Haar Huis.”
get.: Nord, Voorzitter; Arnold, Secretaris

Een hartelijk woord van welkom, speciaal aan U, Excellentie, die als Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, zich wel bereid heeft willen verklaren dit Congres te openen.

Dat wij hier vertegenwoordigers mogen begroeten van Z.E. de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Z.E. de Minister van Defensie, en welkom mogen heten de Burgemeester van 's-Gravenhage, die door hunne aanwezigheid blijk hebben willen geven van hunne belangstelling in onze arbeid, stemt ons tot grote verheugenis.

Wij hebben verder het voorrecht hier te mogen begroeten:

De Directeur-Generaal van de Volksgezondheid;
De Directeur-Generaal Internationale Volksgezondheidszaken;
Hoofd Geneeskundige Dienst Kon. Landmacht;
Hoofd Geneeskundige Dienst Kon. Marine;
De Militair Gouverneur van 's-Gravenhage;
Voorzitter Gezondheidsraad;
Geneeskundig Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid;
Voorzitter Ziekenfondsraad;
Voorzitter Ned. Congres v. Openbare Gezondheidsregeling;
Voorzitter Ned. Vereniging v. Sociale Tandheelkunde;
Voorzitter Centrale Raad voor Sociale Tandheelkunde;
Voorzitter v. d. Tandheelk. Sectie der Medische Faculteit te Utrecht;
Voorzitter v. d. Tandheelk. Afdeling van de Medische Faculteit te Groningen;
Voorzitter Kon. Ned. Mij. t. Bev. d. Geneeskunst;
Voorzitter v. d. Kon. Ned. Mij. t. Bev. d. Pharmacie;

- Vertegenwoordiger van de Ver. v. Ned. Gemeenten;
Vertegenwoordiger van het Instituut voor Preventieve Geneeskunde;
Vertegenwoordiger van de Rijksuniversiteit te Leiden;
Vertegenwoordiger van de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam;
Vertegenwoordiger van de Redacties van: het Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde;
het Medisch Contact;
Tijdschrift v. Tandheelkunde;
Mededelingenblad der Ned. Mij. t.
Bevordering der Tandheelkunde;
Vertegenwoordiger van het Centraal Overleg van Ziekenfondsorganisaties;
Vertegenwoordiger van de Federaties v. d. Verenigde Ziekenfondsen;
Vertegenwoordiger van de Ned. Ver. v. Groothandelaren in Tandheelkundige
Benodigdheden;

- Vertegenwoordiger van de World Health Organization;
Vertegenwoordiger van de World Medical Association;
Vertegenwoordiger van de International Dental Student's Organization;

Tot onze niet geringe voldoening stellen wij verder vast, dat vrijwel alle buitenlandse tandheelkundige organisaties in Europa en meerdere daarbuiten, onze uitnodiging hebben aanvaard tot het bijwonen van deze jubileumsherenking en wij begroeten dan ook met vreugde de vertegenwoordigers van: De Fédération Dentaire Internationale;

- American Dental Association;
Australian Dental Association;
British Dental Association;
Canadian Dental Association;
Irish Dental Association;
Dental Association of South Africa;
Dental Association of New Zealand;
Association Odontologique Turque;
Stomatological Society of Greece;
The Panhellenic Dental Society;
Associazione Medici Dentisti Italiani;
Fédération Dentaire Nationale de France;
Confédération Nationale des Syndicats Dentaires de France;
Ordre National des Chirurgiens-Dentistes de France;
Société de Stomatologie de France;
Union des Stomatologistes et Dentistes de Belgique;
Association Générale des Dentistes de Belgique;
Algemeen Verbond der Tandartsen van België;
Association des Licenciés et Dentistes Universitaires de Belgique;
Société Belge de Stomatologie;
Syndicat des Médecins-Dentistes du Grand Duché de Luxembourg;
Schweizerische Zahnärzte Gesellschaft;
Verein Oesterreichischer Zahnärzte;
Bundesverband der Deutschen Zahnärzte;
Deutsche Gesellschaft f. Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde;
Zahnärztekammer für die Nord-Rheinprovinz;
Dansk Tandlaegeforening;

den Norske Tannlaegeforening;
Svenska Tandläkare-Sällskapet;
Sveriges Tandläkarförbund;
Suomen Hammalaskariseura-Finska;
Odontologiska Samfundet I Finland.

Nu ik de vertegenwoordigers van de *organisaties* heb mogen begroeten, zij het mij vergund óók een enkel woord te richten tot al die congresleden, die van heinde en verre naar Scheveningen zijn gekomen.

The celebration of these jubilees was a welcome opportunity to invite our friends from abroad and we are happy to see so many well known faces from the English speaking nations.

We can assure you that we deem it a pleasure and an honour to have you here and we fervently hope that you will take home happy memories of your stay in this country.

Mes chers confrères et amis de la langue Française, soyez assurés que vous êtes la bienvenue et que nous sommes heureux de vous voir parmi nous.

Auch herzlich Willkommen unseren Kollegen aus dem Deutschen Sprachgebiete; Wir freuen uns dass Sie alle hier sind und an unserem Programm mitarbeiten.

Anche ai nostri Amici della piu lontana Itàlia, diàmo il benvenuto più cordiale sulle sponde del Mar del Nord; speriamo pure che ritorneranno alle loro case portàndo con loro il più gradito ricòrdo del loro soggiorno in mezzo a noi.

Tot mijn leedwezen is het mij niet mogelijk *alle* aanwezigen in hun eigen taal toe te spreken, doch met vreugde mag ik constateren dat zovele collega's aanwezig zijn uit: Australië — België — Denemarken — Duitsland — Finland — Frankrijk — Groot Britannië — Griekenland — Ierland — Israël — Nieuw Zeeland — Noorwegen — Portugal — Ver. Staten van Amerika — Zweden en Zwitserland.

Ik was gast in de meeste van deze landen; in verscheidene zelfs vele malen en ik weet derhalve uit ervaring wat gastvrijheid en vriendschap daar betekenen.

Ik spreek de wens en het vertrouwen uit, dat zij in Nederland soortgelijke ervaringen op doen en straks thuis met hetzelfde genoegen zullen kunnen terugdenken aan de dagen hier doorgebracht.

Last, though certainly not least, mijne dames en heren, kan ik hier nog een land begroeten, dat ik in mijn eigen taal kan toespreken zonder vrees niet verstaan te zullen worden.

Ik bedoel dan onze vrienden uit Zuid-Afrika, die — veertig man sterk — naar Europa zijn gekomen met als hoofddoel: het Congres te Scheveningen!

Het is juist een jaar geleden dat ik en verscheidene andere Europese collega's in deze zaal aanwezig, ben teruggekeerd uit Uw mooie land en wij zullen zeker nimmer vergeten de wijze waarop gij ons dat verblijf gemaakt hebt tot een van de meest interessante en waaraan wij de prettigste herinnering bewaren!

Met vreugde hebben wij gezien, dat gij in zo groten getale aan onze uitnodiging gevolg hebt willen geven en wij hopen ernstig, dat U uit ons aloude Europa — ondanks alles — een even goede indruk mee moogt terugnemen als wij uit Uw land hebben gedaan, in ieder geval wat betreft de gevoelens

van vriendschap; en hier sprekende uit naam van de *Nederlandse* tandheerkundige professie, behoef ik U wel niet te verzekeren hoezeer dit geméënd is!

Dames en Heren! U zult vermoedelijk van mij verwachten, dat ik U een min of meer uitvoerig verslag zal geven van de lotgevallen van deze drie jubilerende verenigingen. Dat ik mij van die taak ontheven acht, vindt zijn oorzaak in het feit, dat dit door de drie voorzitters respectievelijk zal geschieden bij de aanvang der onder hunne leiding staande wetenschappelijke vergaderingen.

Het ligt evenmin in mijn bedoeling U te vermoeien met het vermelden van een groot aantal gebeurtenissen in die afgelopen jaren voorgekomen, hoe belangwekkend voor de insider ook, maar wel is het vermoedelijk interessant, zelfs voor buitenstaanders, om enige vergelijkende cijfers te horen.

Wanneer men bijvoorbeeld weet, dat in 1879 bij de oprichting van het Nederlandsch Tandheerkundig Genootschap werd begonnen met 7 leden, in een land dat ongeveer 60 wettige beoefenaren van de tandheerkunde kende en men constateert dan dat thans de Ned. Maatschappij tot Bevordering der Tandheerkunde meer dan twee duizend leden telt van de \pm 2300 in ons land practiserende tandartsen, dan begrijpt een ieder dat er in die tijd in dat beroep iets meer geschied moet zijn dan een bevolkingstoename en vanzelfsprekende aanwas!

Werd in het begin van deze eeuw de tandheerkunde door zeer velen nog altijd beschouwd als alleen bestemd voor de „select few”, dit werd snel anders toen men, vooral door de sindsdien gevoerde oorlogen, tot de ontdekking kwam, enerzijds van de ontstellende toestand van de monden ook van gezonde jonge mensen van 20 jaar, die op die grond in zeer groten getale moesten worden afgekeurd voor de militaire dienst, anderzijds van het feit, dat een tand een stuk *leven* betekent en aanzienlijk meer te maken heeft met de algemene gezondheidstoestand van het individu dan men zich dat vroeger had gerealiseerd.

Daardoor werd in de loop der jaren meer en meer de nadruk gelegd op verzwaaring van het medisch gedeelte van de tandheerkundige opleiding, daardoor werd óók meer en meer de noodzaak ingezien van een krachtige propaganda voor betere mondhygiëne en vooral voor een betere mondverzorging van de jeugd!

Veel van wat thans als vanzelfsprekend wordt beschouwd: het dagelijks gebruik van de tandenborstel, het regelmatig tandheerkundig onderzoek, de schooltandheerkunde, was kort geleden nog volstrekt onbekend en ook: onbemind!

Het is nog maar enige decennia geleden, dat in een onzer provinciesteden in de gemeenteraad door een raadslid heftig werd geprotesteerd tegen het instellen van een „schoolartsendienst”. Mijne heren, aldus deze spreker, we zijn nu zelfs zóver, dat ik ergens heb gelezen dat er in het buitenland een stad is, waar men zelfs een school-tand-arts wil aanstellen!

Grote hilariteit in de Raad!

Wanneer men zich dergelijke dingen herinnert, dan zou er alle reden zijn om tevreden te wezen met wat thans is bereikt. Want men kon de grauwe statistieken uit alle beschaafde staten niet *blijven* negeren; de gevreesde tandcaries, die meest verspreide volksziekte, waar 95% of meer van de bevolking

aan lijdt, met al de consequenties van dien, die men intussen óók had leren kennen, daar moest wat aan gedaan worden. Ja, dat ziet een ieder nu wel in!

Maar er is wel niemand die zich ooit ook maar oppervlakkig heeft verdiept in de vraagstukken die hier aan de orde zijn, die niet overtuigd is, dat *ondanks* de veel grotere vraag naar tandheelkundige hulp, ondanks het sterk gestegen aantal deskundigen, het probleem — hoe de bevolking van het euvel der tandenmondziekten te bevrijden — tot nu toe niet alleen niet is opgelost, maar dat zelfs erkend moet worden dat het op de thans gevolgde weg niet op te lossen is!

Men heeft zich in het begin dezer eeuw voorgesteld dat — als men de jeugd maar kon bereiken — en het schoolkind met een gesaneerde mond het leven kon laten ingaan, er zeer veel gewonnen zou zijn; dat dàn verder de moeilijkheden tot redelijke proporties zouden kunnen worden teruggebracht.

Helaas heeft de ervaring geleerd, dat weliswaar zónder die jeugdverzorging men er nooit zal komen, maar ook dat daarná geregelde contróle en voortdurende *curatieve* behandeling volstrekt noodzakelijk zijn om niet alle voorgaande arbeid volledig illusoir te maken.

Phenomonaal is de vooruitgang van de tandheelkundige wetenschap en van de tandheelkundige techniek in die laatste halve eeuw geweest. Op vrijwel ieder gebied van dit uitgebreide terrein heeft men geprofiteerd van wat physica en chemie, pathologie, orthopaedie en technische wetenschappen hebben geleerd; de studie moest daardoor uiteraard zowel medisch als technisch steeds meer worden verzwaaard.

Doch ondanks dit alles bleef men zich pijnlijk bewust, dat daardoor wel de mogelijkheden van de individuele resultaten steeds groter werden, maar dat — sociaal gezien — er nog steeds geen middelen gevonden waren het kwaad in de kiem te smoren.

En het is duidelijk, dat bij aandoeningen, waaraan meer dan 95% van de bevolking lijdende is, alleen dit laatste uitkomst zou kunnen brengen.

Dit temeer omdat — waar nog in het begin onzer eeuw de tandheelkundige hulp gewoonlijk beschouwd werd als het prerogatief van de „bezittende klasse”, meer en meer het begrip veld won dat het niet langer aanging de tandlijdende bevolking deze hulp te onthouden.

Zó kwam er dan langzamerhand wat deskundige hulp voor de ziekenfondspatiënten; zij werd veelal gebruikt als propaganda om tot een bepaald fonds toe te treden, hetgeen geen grote financiële offers vergde, daar immers bij de massa de vraag — uit onbekendheid en angst — zeer gering was.

Langzaam maar zeker verdween echter, zowel die onbekendheid als de angst, en groeide het aantal hulpzoekenden en tevens het aantal tandartsen.

Totdat in 1941 de bezettende macht van de ene op de andere dag bepaalde, dat voortaan alle leden van ziekenfondsen recht hadden op vrijwel volledige tandheelkundige hulp, hetgeen practisch betekent dat vandaag \pm 80% van de bevolking van dit recht gebruik zou kunnen maken.

Dat dit tot de grootste moeilijkheden *móest* leiden, kon ook een kind voorzien; dat het niet een volledige débâcle is geworden komt enerzijds doordat van die 80% er nog altijd een aanzienlijk aantal is dat ook hédén nog die hulp niet vraagt; anderzijds doordat tandartsen en ziekenfondsen het uiterste hebben gedaan en nóg doen, om de toestand althans enigszins meester te blijven.

Momenteel is dit probleem een zorgenkind, zowel van de georganiseerde

tandheelkunde als van de ziekenfondsen en van de overheid, welke laatste immers ook dit onderdeel van de volksgezondheid niet langer kan noch wil verwaarlozen, en alle partijen vragen zich af, welke wegen er bewandeld zullen moeten worden om tot een aanvaardbare oplossing te komen, een oplossing die praktisch uitvoerbaar moet wezen en waarvoor zowel de nodige financiën als de nodige deskundige hulp beschikbaar zal moeten zijn.

De vragen die op dit gebied gesteld moeten worden gelden niet alleen voor ons land, zij zijn *internationaal* en vandaar dan ook dat zij in de een of andere vorm aan de orde zijn op iedere vergadering van tandartsen, nationaal of internationaal, omdat zij zowel de sociale als de wetenschappelijke problemen raken.

Men maakt zich van deskundige zijde op dit gebied geen illusies meer; men gelooft niet langer dat méér financiën en méér hulp alleen, voldoende zullen zijn om het kwaad te keren. In de Verenigde Staten van Amerika bijvoorbeeld, met zijn verhoudingsgewijze groot aantal tandartsen en grote financiële hulpmiddelen, is het niet beter gesteld dan in de Europese landen.

Het beste en meest betrouwbare bewijs vormen nog altijd de statistieken der tandheelkundige militaire autoriteiten, waaruit blijkt dat het aantal carieuze monden allerwegen nog steeds geweldig groot is. In de landen waar verhoudingsgewijze meer hulp beschikbaar is, betekent dit gewoonlijk alleen een technisch nóg meer perfecte verzorging voor een zelfde percentage hulpvragenden, terwijl het aantal verwaarloosde monden vrijwel gelijk blijft.

Dames en Heren, toen ik zover was gekomen, bedacht ik mij plotseling dat mijn opdracht luidde een „*feestrede*” te houden en niet een aantal jammerklachten te uiten! En daarom verheugt het mij, dat ik U toch óók kan vertellen dat de toekomst er voor de tandheelkundige volksgezondheid niet zó somber uitziet als U uit mijn woorden wellicht zou kunnen afleiden.

Want de wetenschap is bezig om wegen en middelen te vinden die — op grote schaal toegepast — het naar alle waarschijnlijkheid mogelijk zullen maken in de toekomst het caries-percentage dusdanig te verlagen, dat het vraagstuk der behandeling niet langer een „*mer à boire*” zal zijn waar geen oplossing mogelijk lijkt.

Men heeft reeds sinds geruime tijd kunnen vaststellen dat het tandbederf een z.g. „beschavings”verschijnsel is en dat onder meer de moderne voeding hierbij een grote rol speelt. Wij weten dat wanneer men bijvoorbeeld het huidige overmatig gebruik van suiker zou kunnen tegengaan, dit het gebit ten zeerste ten goede zou komen; wij weten echter ook dat — zelfs met alle denkbare propagandamiddelen — het praktisch zeer onwaarschijnlijk lijkt dat men zich dit genot zou willen ontfegen. Maar toch zal de *opvoeding* belangrijk kunnen bijdragen tot het invoeren van een meer doelmatig dieet, met name voor de aanstaande moeder en het jonge kind en zal geregelde contróle veel ellende van misvormingen in de stand van tanden en kaken kunnen voorkomen en daardoor latere aandoeningen van kaakkassen, die het vroegtijdig verlies van de tanden tengevolge kunnen hebben.

Met name echter is men in het laatste decennium bezig naar middelen te zoeken, die het bederf kunnen voorkómen en stuiten en het ziet er naar uit of men bijvoorbeeld in het fluor een dergelijk middel heeft gevonden.

Vooral Amerika heeft zich op dit gebied grote verdiensten verworven. In ongeveer 950 gemeenten met tezamen 17 miljoen inwoners, is thans aan het

leidingwater een hoeveelheid fluor toegevoegd, waarvan men hoopt dat het een caries-vermindering van ongeveer 60% zal opleveren, terwijl tevens wordt verwacht dat ook door *plaatselijke* toepassing in de mond aanzienlijke vermindering van caries-frequentie plaats zal kunnen vinden.

Het verheugt ons bijzonder, dat wij heden enige vertegenwoordigers uit de Verenigde Staten in ons midden hebben, die zich speciaal op dit gebied bewegen en tot de grote gangmakers behoren, die deze resultaten hebben mogelijk gemaakt.

Hierbij moge worden opgemerkt, dat ook in ons land een proef wordt genomen, waarbij in Tiel het leidingwater wordt gefluoreerd, terwijl Culemborg als contrôle-stad fungeert.

Bij de besprekingen in de volgende dagen verwachten wij veel van de discussies die over deze onderwerpen aan de orde zullen zijn, te meer omdat wij zo gelukkig zijn geweest enige experts, ook uit andere landen, bereid te hebben gevonden in voordrachten en inleidingen hieraan te willen medewerken.

In vele landen wordt de laatste jaren het wetenschappelijk tandheelkundig onderzoek krachtig gesteund en veel nuttig werk is daardoor reeds geschied.

Vertrouwd mag worden dat ook te onzent het nut en de noodzaak hiervan zal worden ingezien, te meer omdat wel reeds gebleken is, dat op dit gebied niet klakkeloos kan worden overgenomen wat elders eventueel met succes wordt toegepast. Zonder twijfel spelen klimaat, milieu en voedingsgewoonten hier een belangrijke rol, zodat ieder land vanuit een *eigen centrum* zal hebben te onderzoeken, wat nodig en mogelijk is.

Excellentie, dames en heren! In het licht van het bovenstaande verwondert het U waarschijnlijk niet dat de drie jubilerende organisaties, die gezamenlijk de wetenschappelijke en sociale tandheelkunde in Nederland vertegenwoordigen, gemeend hebben het congres te houden ter ere van die herdenking, gesteld hebben in het teken van de PREVENTIE, overtuigd als zij zijn dat in het voorkómen der tand- en kaakziekten en afwijkingen het allerbeste, zo niet het enige middel te vinden is tot tandheelkundige sanering van de bevolking onzer beschaafde wereld. Wij hebben daarbij zonder de geringste twijfel de hulp nodig, zowel van de betrokken overheden als van alle organen, die zich met de problemen der volksgezondheid bezighouden.

Een voortdurende propaganda en opvoeding in de goede richting is daarbij onafwijsbare voorwaarde en vooral zal vermeden moeten worden wat daarbij in hoge mate schaadt. Ik denk hierbij aan de luidruchtige reclame van onbevoegden, die uit zuiver winstbejag geen middel schuwen om slachtoffers binnen hun bereik te krijgen en aan het optreden van al diegenen, die door gebrek aan opleiding de hierboven geschetste — zo noodzakelijke — pogingen tot opvoeding van het publiek tot betere mondhygiëne en -zorg voor het *behoud* van het gebit ad absurdum voeren!

Ook dit is een internationaal, althans een Europees verschijnsel en ook hier kan ik gelukkig constateren dat in de meeste landen dit euvel, ook van overheidswege, wordt onderkend en voor zover mogelijk, krachteloos gemaakt.

Ingezien wordt thans, dat het streven naar een verbeterde gebitstoestand, waaraan veel moeite, zorg en geld moet worden besteed, niet kan samengaan met het min of meer oogluikend laten bestaan van toestanden, waarbij volledige kunstgebitten, aan de lopende band gemaakt, met de meest kostbare en be-

denkelijke reclamemiddelen worden gepropageerd, klaarblijkelijk met groot financieel succes.

Dat het in deze tijd mogelijk is, dat een deel van de bevolking hiervan nog steeds de dupe wordt, bewijst niet alleen dat zij in dit opzicht in haar eigen belang nog beschermd behoort te worden, maar eveneens hoezeer de zo juist geschetste opvoeding een noodzakelijk element zal moeten uitmaken van de pogingen om te komen tot een betere gezondheidstoestand van de mond van de massa.

Een dergelijke opvoeding van de aanstaande moeder, van de kleuter en van het schoolkind, zal op de duur niet zonder resultaat kunnen blijven, aangezien zodoende ten slotte niet alleen alle lagen van de bevolking voldoende vertrouwd zullen zijn met het belang van de gezondheid van de mond, maar tevens zullen gaan begrijpen wat de consequenties zijn van het niet opvolgen van de gegeven raad. Vermoedelijk is een dergelijke sanctie aan den lijve nog altijd de meest nuttige!

Geldt dit alles voor de patiënt, niet minder zal men bij de opleiding van de student rekening dienen te houden met het feit, dat een belangrijke *sociale* taak voor de aanstaande tandarts is weggelegd en méér dan vroeger zal hij hiervan moeten worden doordrongen. Ook déze opgave — in het alreeds top-zware studieprogramma — hieraan de zo nodige aandacht te schenken, blijkt allerminst eenvoudig en ook op dit gebied worden de problemen niet alleen landelijk, doch ook internationaal bestudeerd, waarvan de beraadslagingen in deze dagen onder meer zullen kunnen getuigen.

De Nederlandse tandheelkundige professie vertrouwt dat dit Congres in de volgende dagen zal aantonen, dat vijfenzeventig jaar nadat een zevental voormannen het eerste initiatief genomen hebben tot organisatie van het beroep, de tandartsen in 1954 zullen tonen dat het hun ernst is mede te werken om de bevolking het tandheelkundig nodige zo snel mogelijk te verschaffen.

Zij brengt een eresaluut aan haar voorgangers, zowel hier als in alle andere landen, die het mogelijk hebben gemaakt dat in die jaren dit beroep is uitgegroeid van tandheelkunde tot *Odonto-Stomatologie*, tot een wetenschap in staat en bereid te voldoen aan de eisen die heden ten dage aan haar kunnen worden gesteld!

In het jongste verleden hebben twee wereldoorlogen ons op velerlei wijze geleerd dat „Cultuur” en „Beschaving” niet synoniem zijn en met afgrijzen moeten wij constateren dat dit alles klaarblijkelijk nog niet voldoende is geweest om een *derde* catastrophe tot de onmogelijkheden te doen behoren.

Voor zover hieraan — groepsgewijze — iets te doen valt, geloven wij dat dit zal kunnen geschieden door internationale samenwerking, met name van de vrije beroepen en vandaar dat wij ook om dié reden verheugd zijn dit Nationaal Congres te hebben kunnen stellen in het teken van deze *inter-nationale* coöperatie.

De tandheelkunde kan er op bogen de eerste te zijn geweest die reeds in 1900 een dergelijke samenwerking tot stand heeft gebracht en in die halve eeuw is de FEDERATION DENTAIRE INTERNATIONALE gegroeid tot een krachtige organisatie, vooral ook door de persoonlijke contacten die hier een belangrijke rol hebben gespeeld en waardoor een congres als het huidige mogelijk is geworden.

Ik moge eindigen, Dames en Heren, met opnieuw U allen een hartelijk woord van welkom toe te roepen, in de hoop en het vertrouwen dat bijeenkomsten als deze er toe zullen medewerken de sfeer te scheppen, die wij — in Europa en daarbuiten — zozeer nodig hebben voor het verzekeren van een meer betrouwbare toekomst!